

Nr 181.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden m. m.; given Stockholms slott den 4 mars 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Nils Hansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Hansson anförde:

Genom Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut 1913 inrättades *täckdikningslånefonden*. Lantbruksstyrelsen ägde härifrån bevilja lån med hushållningssällskapen som låneförmedlare. Lånen löpte med 4 procent ränta.

Då de av kristiden skapade extraordinära förhållanden nödvändig-
Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 153 häft. (Nr 181.)

gjorde utomordentliga åtgärder från statsmakternas sida, inrättades år 1918, efter förslag av produktionskommittén, en särskild fond under namn av *dräneringsfonden* för utlämnande av räntefria täckdikningslån under åren 1918—1920. Jämväl här skulle hushållningssällskapen vara låneförmedlare men lånen beviljas sällskapen av statens odlingskommitté. Ansökningar om lån skulle i första hand prövas av vederbörande odlingsråd.

Med föranledande av framställning från statens odlingskommitté i skrivelse den 20 januari 1920, däröver lantbruksstyrelsen avgav utlåtande den 20 februari 1920, förelade Kungl. Maj:t i proposition nr 151 riksdagen samma år förslag till ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden. Tillika föreslog Kungl. Maj:t, att till denna fond skulle överföras viss odisponerad del av de medel, som anvisats för dräneringsfonden.

Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit bifölls av riksdagen jämlikt anmälan i skrivelse den 9 juni 1920, nr 346.

Kungörelse angående villkoren för lån från täckdikningslånefonden har därefter utfärdats den 22 juni 1920 (nr 332). Ur kungörelsen må anföras följande:

Hushållningssällskap, som önskar erhålla statslån, skall till lantbruksstyrelsen ingiva skriftlig framställning, innehållande uppgift å de företag, för vilka täckdikningslån blivit hos hushållningssällskapet sökta, förslag till belopp och lånetid för varje särskilt dylikt lån ävensom övriga för ärendets bedömande erforderliga uppgifter. Efter prövning av sålunda gjorda framställningar äger lantbruksstyrelsen bevilja hushållningssällskap statslån från fonden och skall därvid fastställa den tid, inom vilken varje särskilt täckdikningsföretag skall vara påbörjat och avslutat (mom. 1 och 2).

Å lyftat, oguldet statslånebelopp skall hushållningssällskap erlagga 4 procent årlig ränta från lyftningsdagen. Sedan statslån innehafts under två år från lyftningsdagen, skall vid utgången av vart och ett av de därpå följande sju åren årligen återbetalas en sjundedel av det ursprungliga beloppet. Av den, som av hushållningssällskap erhåller täckdikningslån, må ej fordras högre ränta än fyra procent (mom. 4 och 5).

Täckdikningslån må beviljas ägare eller brukare av åker eller annan odlad jord oberoende av storleken av den fastighet, där arbetet är avsett att utföras, och, beträffande brukare, av brukningstidens längd; börande såvitt möjligt tillses, att lån främst tillgodokomma dem, som äro mest i behov därav (mom. 6).

Täckdikningslån må icke under något år beviljas låntagare till högre belopp än 5,000 kronor. Ej må låntagare på grund av särskilda täckdikningslån samtidigt häfta i skuld till högre belopp än 10,000 kronor, Kungl. Maj:t dock obetaget i särskilda fall på framställning av lantbruksstyrelsen medgiva ökning av sistnämnda belopp till högst 15,000 kronor (mom. 7).

Täckdikningslån, som lämnas för täckdikning med rör, må kunna uppgå till

hela beloppet av den beräknade kostnaden, dock ej till mer än 500 kronor för hektar av den jord, som är avsedd att förbättras genom företaget. För täckdikning med annat material må täckdikningslån ej lämnas till högre belopp än som motsvarar tre fjärdedelar av den beräknade kostnaden och ej heller överstiga 350 kronor för hektar av sådan jord, som nyss sagts (mom. 8).

Vid beräkning av kostnaden upptages kostnaden såväl för täckdikningsplanens uppgörande som för själva dikningsarbetet, däri inräknad den ersättning till täckdikningsförman, vilken det åligger jordinnehavaren att betala, samt kostnaden för anskaffande av täckdikningsmaterialier (mom. 9).

Plan och kostnadsförslag för täckdikningen jämte karta däröver skola vara uppgjorda av lantbruksingenjör eller, efter vederbörande hushållningssällskaps bestämmande, av länsgenom, jordbrukskonsulent eller annan person, som hushållningssällskapet prövar vara därtill kompetent, och skall denne även avgiva yttrande om den föreslagna täckdikningsmetodens lämplighet för marken i fråga (mom. 10).

Till biträde vid arbetet skall, där vederbörande hushållningssällskap ej anordnunda medgiver, låntagaren använda täckdikningsförman, som är anställd i hushållningssällskapets tjänst eller godkänd av lantbruksingenjör eller jordbrukskonsulent eller som med vitsord om godkänd skicklighet genomgått särskild genom statens försorg för ändamålet anordnad utbildningskurs (mom. 11).

Hushållningssällskapet har att bestämma de närmare villkoren för åtnjutande av täckdikningslån, dock med iakttagande att minst en fjärdedel av lånebeloppet skall innestå, till dess arbetet blivit avsynat och godkänt, samt äger att handhålla ledningen och övervakandet av ifrågakommande täckdikningsföretag och tillse, att det med beviljat dylikt lån avsedda ändamålet vinnes (mom. 13).

Vissa av statens odlingskommitté i dess förberörda skrivelse framställda förslag blevo icke av Kungl. Maj:t upptagna till slutlig prövning föregående år, utan ansågos böra göras beroende på ytterligare utredning. Dessa förslag gällde inrättande hos hushållningssällskapen av särskilda täckdikningsnämnder, anställande för täckdikningsverksamheten av lokala ledare, extra förrättningsmän och övrig erforderlig personal, statsbidrag till avlöning åt täckdikningsförmän samt förvaltningsbidrag av statsmedel till hushållningssällskapen för förmedling av täckdikningslån.

Under återopande av vad till statsrådsprotokollet vid oförmälda proposition nr 151 anförts i ämnet av föredragande departementschefen har i skrivelse den 4 september 1920 dåvarande chefen för jordbruksdepartementet anmodat statens odlingskommitté att gemensamt med sakkunniga för utredning angående hushållningssällskapens organisation verkställa utredning och avgiva förslag i ovanberörda uppskjutna delar av kommitténs framställning den 20 januari 1920 jämte vad därmed sammanhängde. Därvid överlämnades, jämte de till förberörda proposition nr 151 hörande handlingar, en från hushållningssällskapet i Örebro län inkommen skrivelse, vari hemställts om beredande av erforderlig ersättning åt hushållningssällskapen för bestridande från

och med år 1921 av kostnaderna för förmedling av lån från täckdikningslånefonden.

Statens odlingskommitté och nämnda sakkunniga hava i gemensam skrivelse den 26 oktober 1920 framlagt sålunda begärd utredning jämte förslag.

Skrivelsen utmynnar i en hemställan om framläggande för riksdagen av förslag till komplettering av villkoren för erhållande av lån från täckdikningslånefonden, avseende ett närmare organiserande av den statsunderstödda täckdikningsverksamheten. Föreskrifter skulle sålunda meddelas dels därom att ärenden rörande det direkta ledandet och övervakandet av den statsunderstödda täckdikningsverksamheten skulle handläggas av en utav hushållningssällskapet utsedd nämnd om tre till fem personer dels ock om anställande av en sakkunnig ledare av denna verksamhet inom länet. Vid bifall härtill borde anvisas anslag för ett vart av åren 1921 och 1922 dels till belopp av 30,000 kronor till bestridande av andel i täckdikningsförmännens årsarvoden dels ock till belopp av 102,000 kronor såsom förvaltningsbidrag till hushållningssällskapen för handhavande av den statsunderstödda täckdikningsverksamheten.

Lantbruksstyrelsen har i ärendet avgivit infordrat utlåtande den 11 december 1920.

Byråchefen Ewe, som deltagit i ärendets handläggning såväl i odlingskommittén som i lantbruksstyrelsen, har från kommitténs och de sakkunnigas utlåtande anmält avvikande mening på sätt framgår av lantbruksstyrelsens utlåtande.

*Särskilda
täckdiknings-
nämnder.*

Vad först angår frågan om inrättande hos hushållningssällskapen av särskilda täckdikningsnämnder så anförä härom odlingskommittén och de sakkunniga:

»I fråga om den lokala ledningen av täckningsverksamheten och dennas organisation har statens odlingskommitté i sitt tidigare förslag framhållit, att ett särskilt organ syntes inom hushållningssällskapen böra upprättas för ledande och övervakande av täckdikningsverksamheten. Detta organ, som förslagsvis benämnts täckdikningsnämnden, skulle utses av vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott och bestå av minst 3, högst 5 personer jämte 2 suppleanter för dessa. I täckdikningsnämnden borde inväljas vissa hittillsvarande ledamöter av odlingsråden, vilka ägde god kännedom om de lokala förhållandena och under den tid odlingsråden handlagt hithörande ärenden förskaffat sig erfarenhet och sakkunskap på området. Bland täckdikningsnämndens ordinarie ledamöter borde, där så befunnas lämpligt och vederbörandes tid det medgäve, områdets lantbruksingenjör inväljas. Den av hushållningssällskapets förvaltningsutskott utsedde ledaren av länets täckdikningsverksamhet borde vara självskriven ledamot av nämnden.

I sitt förberörda utlåtande den 20 februari 1920 har lantbruksstyrelsen beträffande statens odlingskommittés ovan relaterade förslag om inrättande av särskilda täckdikningsnämnder hos hushållningssällskapen anfört, att ehuru styrelsen icke tvekat ansluta sig till kommitténs uppfattning om värdet och betydelsen av att äga tillgång till dylika nämnder såväl för väckandet av intresse för täckdikning som i många fall även för dennas rationella utförande, styrelsen detta oaktat ansåge sig icke för det dåvarande kunna tillstyrka kommitténs förslag i denna del, beroende därpå, att motsvarande behov av lokalt sakkunnigt biträde gjorde sig i lika hög grad gällande på flera andra jordbrukets verksamhetsområden, vid vilket förhållande det syntes lantbruksstyrelsen olämpligt, att mer eller mindre fristående åtgärder vidtoges för tillgodoseende av dessa skilda behov. I detta sammanhang har lantbruksstyrelsen erinrat därom, att ett flertal hushållningssällskap, för att få sakkunskapen på ett tillfredsställande sätt representerad vid ärendenas behandling, i sina stadgar redan intagit bestämmelser om tillsättande av särskilda nämnder för beredning och handläggning av olika, vederbörande hushållningssällskap och dess verksamhet berörande frågor.

Med avseende å hithörande spörsmål vilja statens odlingskommitté och de sakkunniga erinra därom, att uppdraget att omhänderhava nu ifrågavarande lånerörelse och vad därmed äger samband torde komma att åvila de olika hushållningssällskapens förvaltningsutskott. Statens odlingskommitté har såsom ovan anförts tidigare ifrågasatt, huruvida icke hithörande ärenden i vad dessa avsåge det direkta ledandet och övervakandet av den statsunderstödda täckdikningsverksamheten lämpligen borde handläggas av utav förvaltningsutskottet tillsatta nämnder. De sakkunniga biträda detta förslag. Då emellertid särskilda nämnder för beredning av hithörande och närliggande frågor redan finnas tillsatta inom åtskilliga hushållningssällskap, synas organisatoriska nybildningar nödvändiga endast för såvida dylika nämnder alldeles saknas eller av hushållningssällskap redan tillsatt nämnd icke äger sådan sammansättning, att nödig sakkunskap finnes representerad eller ett verksamt intresse för täckdikningsverksamhetens främjande synes vara att påräkna. Under det att hushållningssällskapen sålunda, med ovannämnda begränsning, böra äga rätt att självständigt handlägga frågor om erforderlig organisation för ledandet och övervakandet av täckdikningsverksamheten samt handhavande av därmed förbunden lånerörelse, synes på statsmakterna böra ankomma att meddela de närmare bestämmelser, som kunna erfordras för lånemedlens återgåldande i vederbörlig ordning och säkerställande av det med lånerörelsen avsedda ändamål. I detta sammanhang må betonas den synnerliga vikten av att inom nämnderna — vilka såsom statens odlingskommitté föreslagit torde bestå av minst 3, högst 5 personer jämte 2 suppleanter för dessa — den tekniska sakkunskapen finnes representerad. Hithörande ärenden torde därför inom nämnden böra föredragas utav ledaren av täckdikningsverksamheten i länet, och bör, där så befinnes lämpligt och vederbörandes tid det medger, områdets lantbruksingenjör såsom ordinarie ledamot inväljas i nämnden. Skulle lantbruksingenjör av en eller annan anledning icke inväljas i nämnden, bör plats beredas annan sakkunnig person, vars kompetens prövas av lantbruksstyrelsen. Vad angår frågan om särskild ersättning åt nämndsledamöterna för hithörande uppdrag torde hushållningssällskapen själva böra meddela bestämmelser härutinnan. För särskilt uppdrag, som av lantbruksingenjör utföres på nämndens tillskyndan, synes han böra tillerkännas ersättning efter enahanda grunder, som för uppdrag i statens tjänst.»

Lantbruksstyrelsen erinrar i denna del — efter att hava återgivit hur de lokala nämnderna enligt förslaget skulle sammansättas — att det sålunda komme att helt bero på vederbörande förvaltningsutskott, huruvida lantbruksingenjören i distriktet bleve ledamot i nämnden eller icke. Lantbruksstyrelsen anför därefter vidare:

»Såsom redan antytts, synes det lantbruksstyrelsen, med hänsyn till den ifrågavarande täckdikningsverksamhetens väntade stora omfattning och egenskap av att vara statsunderstödd, vara nödvändigt, att staten genom ett sitt fackutbildade och sakkunniga organ blir i tillfälle att följa, leda och kontrollera verksamhetens vidare utveckling. Detta enligt lantbruksstyrelsens uppfattning oavvisliga krav synes här kunna tillgodoses på samma sätt som skett på andra områden, exempelvis inom egnahemslånerörelsen, nämligen att en ledamot i den lokala förvaltningsnämnden utses med speciell uppgift att i angivna hänseenden tillvarata statens intressen. Givetvis bör vid sådant förhållande ifrågavarande ledamot icke utses av vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott, utan synes densamma lämpligen böra utses av statens sakkunniga centrala myndighet å området, nämligen lantbruksstyrelsen. En dylik anordning låter sig i förevarande fall desto lättare genomföras, som lantbruksstyrelsen i de styrelsen underlydande lantbruksingenjörerna äger tillgång till för uppdraget särskilt lämpade personer. Därest nu framförda förslag vinna statsmakternas gillande, torde ock kunna förväntas, att lantbruksstyrelsen som regel kommer att utse distriktets lantbruksingenjör till statens ombud i den lokala täckdikningsnämnden. Härigenom skulle ock vinnas den stora fördelen att inom nämnden finnes tillgång till största möjliga sakkunskap ifråga om vattenavledningsförhållandena inom området, en omständighet som säkerligen mången gång skulle förekomma ödesdigra misstag ifråga om framtida avloppsförhållanden.

Lantbruksstyrelsen vill ock i detta sammanhang, i likhet med statens odlingskommitté och omförmälda sakkunniga, betona vikten därav, att den tekniska sakkunskapen å området blir tillräckligt representerad i täckdikningsnämnderna.

För att vara en god agrikulturtekniker — med den innebörd denna benämning numera allmänt vunnit — erfordras emellertid även att hava omfattande kunskaper i lag och författningar rörande jords torrläggning samt besitta tillräcklig erfarenhet på detta område. Utan dessa kunskaper och i brist på tillräcklig erfarenhet därvidlag begå förslagsställare lätt felaktigheter, som vålla vederbörande jordbrukare stora olägenheter.

Lantbruksingenjörerna äro såväl i tekniskt och agronomiskt som i juridiskt hänseende särskilt utbildade och uppöfvade att handlägga frågor om jords torrläggning. Jordens täckdikning kan anses utgöra så att säga slutstenen i den byggnad, på vars uppförande de äro satta att arbeta. Lantbruksstyrelsen anser ock, att det vore i hög grad skadligt för de uppgifter, lantbruksingenjörerna hava att fylla, om de så småningom avlägsnades från täckdikningsverksamheten. Då nu härtill kommer, att statens lantbruksingenjörer äro statstjänstemän och sålunda bära tjänsteansvar för sina åtgärder i tjänsten, synas starka skäl föreligga för att de böra komma till användning inom organisationen för den statsunderstödda täckdikningsverksamheten.

Därest lantbruksingenjör blir utsedd till ledamot i täckdikningsnämnd, anser lantbruksstyrelsen, att ifrågavarande uppdrag skall räknas såsom tjänsteuppdrag, för

vilket han skall äga rätt till ersättning enligt för honom i dylikt hänseende gällande förordningar. Om lantbruksingenjör för sitt uppdrags fullgörande, exempelvis ifråga om vissa kartarbeten eller täckdikningsplaners granskning m. m., behöver anlita tjänstebiträde, bör ersättning även härför gäldas i vanlig ordning såsom för tjänsteuppdrag.

Ifrågavarande uppdrag för lantbruksingenjör torde böra utföras såsom av lantbruksstyrelsen beordrade förrättningar och gäldas av statsmedel i samma ordning som andra av lantbruksstyrelsen beordrade förrättningar för statens räkning. Faller lantbruksstyrelsens val på annan person än lantbruksingenjör, bör denne däremot åtnjuta samma ersättning som övriga, av förvaltningsutskottet utsedda nämndsledamöter.»

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer lantbruksstyrelsen i denna del, att en av täckdikningsnämndens ledamöter skall utses av lantbruksstyrelsen samt, därest till sådan ledamot utses en statens lantbruksingenjör, uppdraget skall betraktas såsom tjänsteförrättning och ersättning härför utgå av statsmedel såsom för förrättning, varå förordnande meddelats av lantbruksstyrelsen.

Beträffande frågan om anställande hos hushållningssällskapen av lokala ledare av täckdikningsverksamheten, extra förrättningsmän och övrig erforderlig personal anförde odlingskommittén i ovannämnda skrivelse den 20 januari 1920:

*Lokala ledare
av täckdik-
ningsverksam-
heten, extra
förrättnings-
män och övrig
erforderlig
personal.*

»För att kunna fylla sin uppgift att uppmuntra och leda såväl den med statslån understödda som ock den med privata medel utförda täckdikningsverksamheten måste hushållningssällskapens täckdikningsnämnder till sitt förfogande hava en sakkunnig ledare av denna verksamhet inom länet. Härförutom erfordras tillräckligt antal extra förrättningsmän för uppgörande av planer, kartor och kostnadsförslag till de olika täckdikningsföretagen samt slutligen också behövt antal täckdikningsförmän, som kunna biträda vid de praktiska arbetenas utförande.

Till lokal ledare av täckdikningsverksamheten inom ett visst hushållningssällskaps område må av sällskapets förvaltningsutskott utses inom området bosatt lantbruksingenjör, jordbrukskonsulent eller annan person, som förvaltningsutskottet prövar därtill kompetent. Som kompetensvillkor må krävas, att vederbörande efter avlagd agronomexamen antingen under minst tre månader tjänstgjort som biträde åt lantbruksingenjör eller genomgått särskild av staten anordnad kulturteknisk kurs, allt med goda vitsord, eller ock att han på annat sätt förvärvat sig av lantbruksstyrelsen godkänd insikt och skicklighet i här ifrågavarande avseende.

I de län, där täckdikningsverksamheten tager sådan omfattning, att ledaren för densamma icke ensam kan medhinna arbetet med uppgörande av erforderliga planer, kartor och kostnadsförslag, bör härför anställas behövt antal extra förrättningsmän. Dessas kompetens prövas av täckdikningsnämnden och deras arbeten övervakas av den utsedde ledaren.

Liksom förhållandet varit under de år, lån från dräneringsfonden beviljats,

torde till extra förrättningsmän kunna användas yngre agronomer ävensom särskilt lärarna vid rikets lägre lantbruksundervisningsanstalter, vilka personer under sommarhalvåret vanligen disponera erforderlig tid.

Till biträde vid själva täckdikningsarbetet, såsom för verkställande av rörläggningen, hophuggningen av rören, inövande av arbetsförmän m. m., bör lanttagaren, där täckdikningsnämnden icke annorlunda medger, använda täckdikningsförmän, som är anställd i vederbörande hushållningssällskaps tjänst eller blivit av täckdikningsnämnden godkänd. För sådant godkännande fordras att med vitsord om godkänd skicklighet hava genomgått särskild genom statens försorg för ändamålet anordnad utbildningskurs eller att eljest kunna förete av lantbruksingenjör eller jordbrukskonsulent utfärdat intyg om nödig kompetens. Sådana kurser synas kommittén jämväl framdeles böra vid förefallande behov anordnas med understöd av statsmedel, börande det ankomma på lantbruksstyrelsen att träffa anstalter härför.»

I skrivelsen den 26 oktober 1920 anföra nu odlingskommittén och de sakkunniga:

»Vad angår de lokala ledarna har kommittén i sitt förslag den 20 januari 1920 anført, att dessa syntes böra utses av hushållningssällskapens förvaltningsutskott, därvid borde ifrågakomma inom vederbörande sällskaps område bosatt lantbruksingenjör, jordbrukskonsulent eller annan person, som förvaltningsutskottet prövade kompetent. Såsom kompetensvillkor borde krävas, att vederbörande efter avlagd agronomexamen antingen under minst tre månader tjänstgjort som biträde åt lantbruksingenjör eller genomgått särskild av staten anordnad kulturteknisk kurs, allt med goda vitsord, eller ock att han på annat sätt förvärvat sig av lantbruksstyrelsen godkänd insikt och skicklighet i här ifrågavarande avseende.

Såsom ovan i annat sammanhang anförts har statens odlingskommitté tidigare föreslagit, att de lokala ledarna borde vara självskrivna ledamöter av täckdikningsnämnderna, detta med hänsyn därtill att nödig sakkunskap borde finnas representerad inom nämnderna. Då emellertid denna synpunkt i nu föreliggande förslag på annat sätt blivit tillgodosedd, har kommittén icke funnit skäl vidhålla sin förut fattade ståndpunkt, utan torde det därför böra ankomma på hushållningssällskapen själva att avgöra sådan fråga. De lokala ledarna av täckdikningsverksamheten böra emellertid inom nämnderna vara föredragande av de till behandling förekommande frågor. Vad angår ersättning åt de lokala ledarna har statens odlingskommitté tidigare ifrågasatt, huruvida icke rese- och traktamentsersättning borde av statsmedel utgå till dessa. Lantbruksstyrelsen har emellertid i sitt utlåtande i ärendet (februari 1920) ansett sig icke kunna tillstyrka detta i de fall, då ledaren vore en med statsbidrag avlönad jordbrukskonsulent. Det torde därför böra fastställas, att om den lokala ledaren är anställd i hushållningssällskaps tjänst, det bör åligga honom att i egenskap av hushållningssällskapets tjänsteman utan särskild ersättning fullgöra jämväl de uppdrag, som i hithörande avseende kunna komma att åt honom anföras. Därest hushållningssällskaps tjänsteman, som prövats därtill kompetent, anlitas för förrättning, avseende med lån från täckdikningslånefonden understött företag, bör givetvis ersättningen härför gäldas av hushållningssällskapet enligt de

grunder sällskapet kan finna skäligt bestämma. Utför åter lantbruksingenjör förrättning, varom här är fråga, torde han äga upphära ersättning enligt den för lantbruksingenjörer gällande taxa.»

Lantbruksstyrelsen anför i denna del:

»Föredragande av täckdikningsärendena i nämnden skulle enligt förslaget den av hushållningssällskapets förvaltningsutskott utsedde ledaren av täckdikningsverksamheten inom länet vara. Denne ledare torde, såsom förhållandet i allmänhet varit under den tid, statens odlingskommitté haft överinseende över den med lån från dräneringsfonden understödda verksamheten, ofta komma att väljas ur jordbrukskonsulenternas krets. Dessa ledare bliva enligt lantbruksstyrelsens här ovan framlagda förslag i tillfälle att, envar på sin ort, samarbeta med statens tjänstemän på ifrågavarande område. Detta samarbete anser lantbruksstyrelsen böra bliva till synnerlig nytta och lända det allmänna till gagn.

Statens odlingskommitté hade i sitt förslag av den 20 januari 1920 föreslagit, att de lokala ledarna av täckdikningsverksamheten borde utses av hushållningssällskapets förvaltningsutskott. Därvid borde ifrågakomma inom vederbörande sällskaps område bosatt lantbruksingenjör, jordbrukskonsulent eller annan person, som förvaltningsutskottet prövade kompetent. Såsom kompetensvillkor åter borde krävas, att vederbörande efter avlagd agronomexamen antingen under minst tre månader tjänstgjort som biträde åt lantbruksingenjör eller genomgått särskild av staten anordnad kulturteknisk kurs, allt med goda vitsord, eller ock att han på annat sätt förvärvat sig av lantbruksstyrelsen godkänd insikt och skicklighet i här ifrågavarande avseende.

De kompetensvillkor, som här ifrågasatts för att kunna antagas till ledare för täckdikningsverksamheten, synas emellertid lantbruksstyrelsen icke tillfredsställande. Tre månaders tjänstgöring såsom biträde hos lantbruksingenjör eller genomgående av särskild, utav staten anordnad kulturteknisk kurs, allt med goda vitsord, utgör enligt lantbruksstyrelsens förmenande ingen säkerhet för vederbörandes kunnighet och erfarenhet inom området i fråga och än mindre lämplighet för uppdraget. En agronomutbildad person kan nämligen mycket väl hava under tre månader tjänstgjort med goda vitsord hos lantbruksingenjör utan att därigenom bliva kompetent till ifrågavarande befattning.

Vad beträffar kompetensen hos de personer, som hittills genomgått av statens odlingskommitté särskilt anordnade kulturtekniska kurser, må anmärkas, att de icke erhållit några kunskapsbetyg utan blott intyg om deltagande i sådan kurs. I övrigt synes det olämpligt att ålägga lantbruksstyrelsen att i förekommande fall intyga, att viss person har godkänd insikt och skicklighet på här ifrågavarande arbetsområde, enär lantbruksstyrelsen för sin del ej torde äga möjlighet att annat än genom uppgift från andra håll kunna skapa sig någon uppfattning om vederbörandes insikter och skicklighet. Denna andrahands prövning torde därför kunna läggas direkt på hushållningssällskapets förvaltningsutskott.»

De utav statens odlingskommitté i utlåtandet i januari 1920 gjorda beräkningar av driftkostnaderna för täckdikningslånefonden gävo vid handen, att desamma skulle komma att uppgå till sammanlagt omkring 180,000 kronor per år. I detta belopp hade inräknats såväl 1) kost-

Driftkostnaderna för täckdikningslånefonden enligt statens

odlingskom-
mitténs tidi-
gare beräk-
ningar.

naderna för den centrala ledningen av täckdikningsverksamheten, beräknade till 18,000 kronor för år, som ock 2) statsanslag efter vissa grunder såsom bidrag till gäldande av täckdikningsförmännens årsarvoden, beräknat till 30,000 kronor för år. Än vidare hade i driftkostnaderna för täckdikningslånefonden inräknats 3) ersättning åt hushållningssällskapen för deras kostnader i vad dessa hade avseende å den statsunderstödda täckdikningen, vilka kostnader enligt kommitténs förslag borde gäldas i form av ett särskilt förvaltningsbidrag. Detta hade beräknats sammanlagt till 132,000 kronor.

Kostnaderna
för den cen-
trala led-
ningen av
täckdiknings-
verksamheten.

I det nu ifrågavarande utlåtandet erinra odlingskommittén och de sakkunniga vad först angår kostnaderna för den till lantbruksstyrelsen förlagda, centrala ledningen av täckningsverksamheten, att föredragande departementschefen enligt anförandet till statsrådsprotokollet till 1920 års proposition i ämnet ansett erfarenheten i framtiden böra utvisa, huruvida någon ökning av lantbruksstyrelsens arbetskrafter till följd av denna styrelsens uppgift borde äga rum. Då departementschefen därför ansett sig icke kunna för närvarande tillstyrka något särskilt anslag åt lantbruksstyrelsen för handläggandet av hithörande ärenden, hade kostnaderna härför — av statens odlingskommitté beräknade till 18,000 kronor för år — i nu föreliggande utredning angående förvaltningsbidragens storlek frånräknats.

Statsbidrag
till avlöning
åt täckdik-
ningsförmän.

Beträffande frågan om statsbidrag till avlöning åt i hushållningssällskapens tjänst anställda täckdikningsförmän får jag erinra, att med anledning av odlingskommitténs och de sakkunnigas förslag i denna del Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag under punkt 32 av nionde huvudtiteln samt i propositionen om anslag å tilläggsstat under punkt 13 av samma huvudtitel föreslagit riksdagen anvisa för ett vart av åren 1921 och 1922 å extra stat ett reservationsanslag av 30,000 kronor att av Kungl. Maj:t i mån av behov användas såsom bidrag till anställande hos hushållningssällskap av täckdikningsförmän att utgå med högst hälften av det sådan förman tillerkända årsarvode, dock ej för någon med mer än 300 kronor samt under villkor i övrigt Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Övriga drift-
kostnader för
täckdiknings-
lånefonden.

Vad slutligen angår de återstående av statens odlingskommitté beräknade driftkostnaderna för täckdikningslånefonden, nämligen ersättningen åt hushållningssällskapen för deras kostnader med avseende å den statsunderstödda täckdikningen, vilka kostnader avsetts att täckas

med de ifrågasatta förvaltningsbidragen, så får jag erinra, att odlingskommittén i sina tidigare beräkningar beträffande storleken av de erorderliga förvaltningsbidragen inräknat *dels* kostnaderna för täckdikningsföretagens planläggning *dels ock* övriga kostnader, som hushållningssällskapen hava att bestrida vid handhavandet av den statsunderstödda täckdikningsverksamheten. Samtliga dessa kostnader hava beräknats uppgå till 132,000 kronor årligen.

Ur odlingskommitténs framställning i januari 1920 må härom anföras följande:

Såsom förmedlare av lån från täckdikningsfonden och ledare av den lokala täckdikningsverksamheten finge hushållningssällskapen vidkännas en del förvaltningskostnader, för vilka de borde kunna påräkna ersättning av statsmedel. Härtill komme eu del kostnader, som hade avseende å hushållningssällskapens tidigare verksamhet med utlämnande av lån från täckdikningslånefonden och dräneringsfonden. Sålunda hade sällskapen att uppbära ränte- och kapitalinbetalningar å de tidigare utlämnade lånen, varförutom genom sällskapens försorg komme att verkställas avsyningar av åtskilliga avdikningsföretag. Frånsett förenämnda mindre kostnader torde böra beräknas någon ersättning åt täckdikningsnämndens ledamöter ävensom resekostnads- och traktamentsersättning åt ledaren av täckdikningsverksamheten i länet samt ersättning åt extra förrättningsmännen, vilken senare ersättning syntes kunna utgå efter ungefärligen enahanda grunder, som hittills tillämpats beträffande deras verksamhet i vad denna avsett företag, understödda med lån från dräneringsfonden. Härtill komme hushållningssällskapens andel i kostnaderna för täckdikningsförmännens avlönande samt mångenstädes ersättning åt särskilda ritbiträden. Jämväl torde böra beräknas viss ersättning för förande av nämndens protokoll ävensom för en del andra skrivgöromål. Slutligen tillkomme en del expensutgifter m. m.

Ersättning åt hushållningssällskapen för alla dessa kostnader i vad de berörde den statsunderstödda täckdikningen torde lämpligen böra utgå i form av ett särskilt förvaltningsbidrag enligt nedan angivna grunder.

Medelstorleken av de företag, till vilka lån från dräneringsfonden utlämnats, kunde anses hava varit 3 å 4 hektar samt däremot svarande lånebelopp 1,500 å 2,000 kronor. Med den begränsning av lånebeloppet, som föreslagits för lån från täckdikningslånefonden, kunde medelstorleken av de framtida företagen icke beräknas högre än 2.5 hektar, varemot komme att svara ett lånebelopp av 1.250 kronor. Beräknades förvaltningsbidraget utgå med 5 procent å lånebeloppet, skulle bidraget för varje företag sålunda komma att uppgå till kronor 62: 50. Om man utginge från att för varje företag erfordrades en förrättningsdag för förrättningsmannen och tre förrättningsdagar för täckdikningsförmannen, uppginge kostnaderna härför, efter nuvarande ersättning, till ungefär 23 kronor. Resekostnaderna för förrättningsmannen och täckdikningsförmannen torde icke kunna beräknas lägre än till 30 kronor med hänsyn därtill, att förmannen minst två gånger måste besöka förrättningsstället. Kostnaden för kartan torde efter vad kommittén inhämtat uppgå till omkring kronor 3: 75 för hektar eller för 2.5 hektar till sammanlagt kronor 9: 38. Dessa poster utgjorde tillhoppa kronor 62: 37. Härtill komme övriga här ovan omnämnda kostnader såsom ersättning åt täckdikningsnämndens ledamöter och at

ledaren av täckdikningsverksamheten, bidrag till täckdikningsförmännens avlöning, ersättning åt ritbiträden, kostnader för protokollföring och andra skrivgöromål samt expenser m. m.

Vid bestämmande av det till sällskapen utgående förvaltningsbidragets storlek syntes skälig hänsyn böra tagas jämväl till den risk, sällskapen löpte genom låneförmedlingen.

Ett förvaltningsbidrag av 5 procent å det under året utlämnade lånebeloppet vore sålunda icke tillräckligt för att täcka hushållningssällskapens omkostnader för låneförmedlingen och ledandet av den statsunderstödda täckdikningsverksamheten. Detta komme att starkast framträda i de hushållningssällskaps områden, där de mindre företagen vore övervägande, vilka områden således, om bidraget helt och hållet skulle utgå på här ovan föreslaget sätt, skulle komma i en sämre ställning än de, där lånen utginge huvudsakligen till större företag. Förutom det procentuella bidraget syntes därför lämpligen ett till beloppet bestämt bidrag böra utgå för varje särskilt med statslån understött dikningsföretag. Fastställdes detta bidrag till 20 kronor, torde det i regel vara tillräckligt för att hålla sällskapen skadeslösa.

Kommittén hade föreslagit, att ersättningen åt hushållningssällskapen för deras kostnader i vad dessa hade avseende å den statsunderstödda täckdikningen borde utgå i form av ett särskilt förvaltningsbidrag enligt vissa närmare angivna grunder. Förvaltningsbidraget hade föreslagits utgå med dels ett procentuellt bidrag, nämligen 5 procent å de utav hushållningssällskapen under året beviljade täckdikningslånen, dels ock därutöver ett till beloppet bestämt bidrag, nämligen 20 kronor för varje särskilt med statslån understött dikningsföretag. Med ett föreslaget årligt utlåningsbelopp av 2,000,000 kronor samt ett till 1,600 stycken beräknat antal företag med en medelstorlek av 2.5 hektar skulle dessa kostnader alltså utgöra sammanlagt $100,000 + 32,000 = 132,000$ kronor.

*Täckdiknings-
företagens
planläggning.*

I skrivelsen i oktober 1920 anföra nu odlingskommittén och de sakkunniga angående kostnaderna för täckdikningsföretagens planläggning följande:

»I mom. 8 och 9 i kungörelsen den 22 juni 1920 (nr 332) angående villkoren för lån från täckdikningslånefonden stadgas, att täckdikningslån, som lämnas för täckdikning med rör, må kunna uppgå till hela beloppet av den beräknade kostnaden, dock ej till mer än 500 kronor för hektar av den jord, som är avsedd att förbättras genom företaget. För täckdikning med annat material må täckdikningslån ej lämnas till högre belopp än som motsvarar tre fjärdedelar av den beräknade kostnaden och ej heller överstiga 350 kronor för hektar av sådan jord, som nyss sagts. Vid beräkning av sagda kostnad skall upptagas kostnaden såväl för täckdikningsplanens uppgörande som för själva dikningsarbetet, däri inräknad den ersättning till täckdikningsförmän, vilket det åligger jordinnehavaren att betala, samt kostnaden för anskaffande av täckdikningsmaterialier.

Kostnaden för täckdikningsplanernas uppgörande, d. v. s. täckdikningsföretagens planläggning, hava sålunda förutsatts komma att framdeles gäldas av låntagaren och av denne inräknas i det till bestridande av kostnaderna för täckdikningen ifrågasatta lånebeloppet. Emellertid hava åtskilliga hushållningssällskap

sedan länge utfäst sig att beträffande mindre och medelstora företag kostnadsfritt eller mot en ringa ersättning tillhandahålla förrättningsman för uppgörande av planer, kartor och kostnadsförslag. Skulle vad angår de med statslån understödda täckdikningsföretagen kostnaderna för dessas planläggning framdeles gäldas av låntagaren, torde den statligt understödda täckdikningsverksamheten i detta hänseende komma i en ogynnsammare ställning än den med privata medel genomförda. Enligt statens odlingskommittés och de sakkunnigas uppfattning torde det därför framdeles böra ankomma på hushållningssällskapen att jämväl vad angår de statsunderstödda täckdikningsföretagen bestämma, huruvida ersättning för uppgörande av planer, kartor och kostnadsförslag för dessa företag bör av lånesökanden gäldas eller icke. Vid sådant förhållande torde mom. 9 av förberörda kungörelse den 22 juni 1920 (nr 332) angående villkoren för lån från täckdikningslånefonden böra bli va föremål för ändring och förslagsvis erhålla följande lydelse: »Vid beräkning av kostnaderna, varom i mom. 8 sägs, upptagas kostnader såväl för själva dikningsarbetet, däri inberäknad den ersättning till täckdikningsförmän, vilken det åligger jordinnehavaren att betala, som ock för anskaffande av täckdikningsmaterialier. Jämväl må upptagas kostnad för täckdikningsplans uppgörande, därest sådan kostnad, jämlikt vederbörande hushållningssällskaps bestämmelse, icke bestrides av sällskapet.»

Lantbruksstyrelsen anför härom:

»De av innevarande års riksdag gillade och av Kungl. Maj:t fastställda grunderna för lån från täckdikningslånefonden torde icke utan synnerligen starkt vägande skäl böra nu omedelbart efter deras stadfästande ändras. Motivet till ifrågavarande bestämmelse om låntagares skyldighet att gälda kostnaderna för täckdikningsplanens upprättande och dylikt torde, bland annat, hava varit, att staten icke ansett det vara förenat med god statshushållning att till sådana bäriga företag, som täckdikningar i allmänhet anses vara, lämna större bidrag än som kan vara skäligt för verksamhetens stimulerande i önskvärd grad. Efter det ifrågavarande beslut blivit av statsmakterna fattade, torde inga sådana förändringar inträtt, som kunna giva anledning att, utöver vad redan då bestämdes, öka statsutgifterna för verksamheten i fråga. Det torde vara självfallet att, om hushållningssällskap för binder sig att bekosta exempelvis täckdikningsplaners och kartors upprättande m. m. för vissa låntagare, vilka eljest själva skulle gälda denna kostnad, hushållningssällskapet tillgångar därigenom komme att tagas i anspråk, samt att, då hushållningssällskapet för sådan verksamhets bedrivande måste begagna sig av statsmedel, dessa medel måste anslås till större belopp, i den mån sådana bidrag utlämnas till enskilda.

I allt fall måste de fördelar, staten genom ifrågavarande låneverksamhet lämnar den enskilde jordägaren i och för täckdikning av hans jord, anses vara så stora, att ytterligare bidrag på sätt som här ifrågasatts icke kan anses vara av behovet påkallat för vinnande av det eftersträfvade målet eller täckdikningens allmänna genomförande i landet.

Med hänsyn till, vad sålunda anförts finner sig lantbruksstyrelsen böra avstycka den här ifrågasatta ändringen av punkt 9 i kungörelsen den 22 juni 1920.»

I detta sammanhang må anmärkas en framställning i ämnet från hushållningssällskapens ombudsmöte. Häri yttras angående kostnaderna för täckdikningsplanernas upprättande:

»Skulle dessa utgifter av hushållningssällskapen läggas å jordägarna, kan man med visshet förutse, att täckdikningsverksamheten kommer att väsentligen hämmas. Med nu gällande priser förslår de utgående lånebeloppen ingalunda till hela kostnaden för dikningen; jordbrukaren måste under alla förhållanden omedelbart göra ett väsentligt kapitaltillskott. Skulle förrättningskostnaderna tillkomma, bleve följden att ett stort antal, måhända framför allt de smärre jordbrukarna, antingen avstå från täckdikning eller söka åstadkomma densamma utan sakkunnig ledning och planläggning till allvarlig skada för jordbruksnäringen.

Att dessa kostnader skulle i nämnvärd omfattning gäldas av hushållningssällskapens medel lär icke heller kunna, med hänsyn till sällskapens svaga ekonomi, ifrågasättas. Sällskapen bliva säkerligen, om ej staten verksamt träder emellan, mindre benägna att förmedla lån och understödsverksamhetens avsedda resultat skulle sålunda äventyras.

Att något bidrag bör utgå lär icke sålunda vara oavvisligt och synes också hava från departementschefens sida erkänts, då förslaget om verksamhetens omläggning förelåg vid 1920 års riksdag. Svårigheten har endast varit att finna den lämpliga formen för bidraget. Ett bidrag motsvarande en viss procent av lånebeloppen synes icke ensamt lämna en tillfredsställande och rättvis lösning. Särskilt i de norrländska länen med deras stora avstånd bliva förrättningskostnaderna proportionsvis väsentligen högre än i övriga delar av landet.

Hushållningssällskapens ombudsmöte anser därför den bästa utvägen vara, att staten ersätter hushållningssällskapen, vad de visa sig ha utgivit dagtraktamenten och reseersättningar till förrättningsmän, medan kostnaden för upprättande av karta stannar hos jordbrukaren eller sällskapen.»

Statskontoret har i utlåtande i ärendet den 17 februari 1921 förklarat sig i likhet med lantbruksstyrelsen anse, att de ifrågasatta förändringarna av bestämmelserna i mom. 9 av ifrågavarande kungörelse — åtminstone för närvarande — icke borde vidtagas.

Förvaltnings-
bidrag.

Angående förvaltningsbidragen anföra odlingskommittén och de sakkunniga i skrivelsen i oktober 1920:

»Därest förslaget om ändring av mom. 9 i kungörelsen skulle vinna vederbörligt gillande, torde hänsyn tagas här till vid fastställande av förvaltningsbidragens storlek. Beräknas sålunda vid ett företag om 2.5 hektar förrättningsmannen komma att anlitas tvänne dagar för förrättningen, restiden inberäknad, skulle kostnaderna härför, efter ett för förrättningsmannen beräknat dagtraktamente av 15 kronor, komma att uppgå till 30 kronor, vartill kommer kostnaden för uppgörande av karta över det inmätta och avvägda området, enligt statens odlingskommittés tidigare utredning beräknad till kronor 9.38 eller i runt tal 10 kronor för sagda areal. Vid ett till 1,600 beräknat antal företag av ifrågavarande storlek skulle dessa kostnader utgöra sammanlagt 64,000 kronor. Tages emellertid hänsyn till den enligt

ovan föreslagna ändringen av bestämmelserna i mom. 9 av kungörelsen den 22 juni 1920 nr 332, torde sagda kostnader kunna reduceras ganska väsentligt. Det möter dock stora svårigheter att exakt bestämma den kostnad, som under sådana förhållanden kan komma att å ena sidan åvila hushållningssällskapen och å andra sidan de enskilda låntagarna. Beräknas emellertid den på hushållningssällskapen belöpande andelen komma att uppgå till ungefär hälften av ovannämnda belopp 64,000 kronor, torde den återstående delen avseende de enskilda låntagarnas andel, eller 32,000 kronor, kunna bortelimineras vid beräkning av förvaltningsbidragens storlek. Återstår sålunda ett belopp av 100,000 kronor, vilket såsom förvaltningsbidrag torde tillerkännas hushållningssällskapen för täckande av deras kostnader för handhavandet av den statsunderstödda täckdikningsverksamheten och därmed förbunden lånerörelse.

En granskning av de hushållningssällskapens utgiftsposter, som torde ifrågakomma vid beräkning av förvaltningsbidragens storlek, giver vid handen att dessa äro synnerligen omfattande. Sålunda torde böra beräknas dagarvoden samt resekostnads- och traktamentsersättning åt täckdikningsförmännen, vilka kostnader, därest de i kungörelsen den 13 juni 1919, nr 338, meddelade bestämmelser angående dagarvoden och resekostnadsersättning åt täckdikningsförmännen framdeles vad angår med lån från täckdikningslånefonden understödda företag bibehållas, torde komma att uppgå till omkring 35,000 kronor årligen. Härtill komma utgifter för dagarvoden och resekostnadsersättning åt de lokala ledarna ävensom kostnader för extra förrättningsmän och ritbiträden, vilka personer torde anses oundgängligen av behovet påkallade inom de län, där täckdikningsverksamheten tagit störst omfattning. Vidare torde ifrågasättas eventuell ersättning åt ledamöterna i täckdikningsnämnderna samt viss ersättning för protokoll- och bokföring ävensom för en del andra skrivgöromål, vartill komma expensutgifter m. m. Slutligen torde tagas i beaktande icke oväsentliga kostnader för täckdikningsföretagens avsyning m. m. dylikt.

Jämlikt statens odlingskommittés tidigare förslag borde, såsom ovan berörts, de för täckande av ovannämnda kostnader avsedda förvaltningsbidragen utgå dels med viss procent å de utav hushållningssällskapen under året beviljade täckdikningslånen dels ock därutöver med ett till beloppet bestämt bidrag, vilket beräknats böra utgöra 20 kronor för varje särskilt med statslån understött dikningsföretag. De sakkunniga hava icke funnit skäl frångå dessa beräkningsgrunder. Det torde nämligen, såsom statens odlingskommitté framhållit, vara uppenbart, att därest bidraget komme att utgå helt och hållet med viss procent å det under året utlämnade lånebeloppet, de hushållningssällskap, inom vilkas områden täckdikningsföretag av mindre omfattning bleve övervägande, skulle komma i en betydligt sämre ställning än de sällskap, vilkas lånerörelse har avseende huvudsakligen å större företag. Under förutsättning alltså att det till beloppet bestämda, för varje särskilt med statslån understött dikningsföretag utgående bidraget fastställes till 20 kronor, skulle ifrågavarande kostnader för ett till 1,600 beräknat antal företag komma att utgöra sammanlagt 32,000 kronor, vadan sålunda återstår ett belopp av 68,000 kronor att gäldas i form av procentuellt bidrag å de under året beviljade lånen.

Lantbruksstyrelsen har i sitt yttrande i februari 1920 över statens odlingskommittés förslag i fråga om den med statsmedel understödda täckdikningsverksamhetens ordnande för tiden efter år 1920 beträffande ifrågavarande förvaltningsbidrag anfört, att därest förvaltningsbidraget, såsom styrelsen ansett riktigast.

närmast skulle avse att täcka låneförmedlarnas med den egentliga lånerörelsen förbundna förvaltningsomkostnader, detsamma borde, såsom vid annan motsvarande statslånerörelse, utgå med viss procent å den icke till betalning förfallna kapital-skuld, vari låneförmedlare på grund av de från fonden utbekomna statslån vid varje års början häfta till staten. Statens odlingskommitté och de sakkunniga hysa härvidlag en från lantbruksstyrelsen avvikande uppfattning och anse sålunda det ifrågasatta procentuella bidraget lämpligen böra avse de under året till hushållningssällskapen utlämnade lånebeloppen. De för lån från egnahemslånefonden stadgade bestämmelser med avseende å beräkningsgrunderna för förvaltningsbidragen torde nämligen icke utan vidare kunna tillämpas å här ifrågavarande lånerörelse, detta med hänsyn till bland annat den avsevärda skillnaden i amorteringstid, som stadgats för å ena sidan egnahemslånen och å andra sidan täckdikningslånen. I detta sammanhang må erinras jämväl om de förarbeten, sällskapen hava att åvägabringa, innan lånen kunna beviljas, vilka förarbeten innebära den huvudsakligaste delen av de kostnader, sällskapen hava att bestrida i samband med låneförmedlingen. Statens odlingskommitté och de sakkunniga vilja därför föreslå, att, utöver förenämnda till beloppet bestämda bidrag per företag, ett till 3.5 procent avrundat ytterligare bidrag beräknat å de under året beviljade lånen måtte tillerkännas hushållningssällskapen. Vid ett årligt utlåningsbelopp av 2,000,000 kronor skulle detta bidrag komma att uppgå till 70,000 kronor.

Ovanberörda såsom förvaltningsbidrag avsedda belopp, utgörande sammanlagt 102,000 kronor för år, torde böra utanordnas till hushållningssällskapen i förhållande till den statsunderstödda täckdikningsverksamhetens omfattning inom de olika sällskapens områden.»

Ifråga om förvaltningsbidragen framhåller lantbruksstyrelsen, att de beräkningar odlingskommittén och de sakkunniga framlagt bure vittne om svårigheten att nu beräkna behovet i detta avseende.

Lantbruksstyrelsen sammanställer de i förslaget beräknade beloppen sålunda:

1) Förvaltningsbidrag efter antalet företag (1,600×20)	32,000 kronor
2) Bidrag till halva antalet företag med 40 kronor till vart och ett för planläggning m. m. (800×40)	32,000 »
3) Övriga förvaltningskostnader	38,000 »

Summa 102,000 kronor

Lantbruksstyrelsen framhåller, att de två sista beloppen, 32,000 och 38,000 kronor, vilka sammanlagt utgjorde 70,000 kronor, motsvarade 3.5 procent av 2,000,000 kronor, som beräknats komma att årligen fördelas i lån. Därest emellertid punkt 9 av kungörelsen den 22 juni 1920 skulle, jämligt lantbruksstyrelsens förslag, komma att bibehållas oförändrad, skulle härigenom omförmälda belopp å 32,000 kronor till bidrag åt vissa låntagare för planläggning m. m. av täckningsföretagen, kunna inbesparas. Frånräknades sistnämnda belopp från den förut omnämnda summan, 70,000 kronor, återstode endast 38,000 kronor att

procentiskt beräknas å de till 2,000,000 kronor beräknade lånemedlen. Nyssnämnda summa, 38,000 kronor, utgjorde 1.9 procent eller i runt tal 2 procent av 2,000,000 kronor. Lantbruksstyrelsen ansåge alltså skäl föreligga att minska förvaltningsbidraget från 3.5 procent till 2 procent av de under året beviljade lånen. Vid sådant förhållande skulle för ändamålet årligen erfordras allenast 70,000 kronor.

I förutnämnda skrivelse från hushållningssällskapens ombudsmöte yrkas att såsom bidrag till utgifterna för själva förmedlingen ett belopp motsvarande $\frac{1}{2}$ procent av summan av de utlämnade lånen, måtte ställas till hushållningssällskapens förfogande.

Statskontoret anför i sitt ovannämnda utlåtande:

»Beträffande därefter frågan om förvaltningsbidrag till hushållningssällskapen för handhavande av förmedlingen av lån från täckdikningslånefonden tillåter sig statskontoret erinra, att sådant bidrag för närvarande icke utgår från fonden, samt att dylika förvaltningsbidrag förekomma allenast vid egnahemslåneförmedlingen. För sistnämnda låneförmedling utgår förvaltningsbidrag ej blott till hushållningssällskap utan även till andra låneförmedlare — aktiebolag och föreningar — med en halv procent av den ej till betalning förfallna kapitalskuld, vari låneförmedlaren på grund av från fonden utbekomna statslån vid varje års början häftar till staten. Detta bidrag avser att täcka såväl förvaltningskostnader som på lånerörelsen möjligen uppkommande förluster.

I sistnämnda avseende har riksdagen för tiden från och med år 1921 redan medgivit, att där å täckdikningslån, som ifrån fonden utlämnats av hushållningssällskap, uppkommit förlust, Kungl. Maj:t skulle äga att, på framställning av hushållningssällskap och efter prövning av de i varje fall förekommande omständigheter, av fondens medel anvisa hushållningssällskapet gottgörelse för den lidna förlusten med skäligt belopp.

I fråga om behovet för hushållningssällskapen av de ifrågasatta förvaltningsbidragen tillåter sig statskontoret framhålla, att hushållningssällskapen för sin verksamhet med förmedling av egnahemslån redan lära hava förskaffat sig förvaltningsorgan, som torde kunna övertaga jämväl förmedlingen av lån från täckdikningslånefonden. Det synes därför kunna ifrågasättas, huruvida särskilda bidrag av statsmedel jämväl för hushållningssällskapens bestyr med förmedling av täckdikningslån kunna erfordras. I varje fall synas statsmedel i den utsträckning, som av statens odlingskommitté och de sakkunniga för utredning angående hushållningssällskapens omorganisation samt av hushållningssällskapen själva föreslagits, icke vara erforderliga.

Statskontoret föreställer sig, att — därest särskilda förvaltningsbidrag anses nödiga — en anordning liknande den som, på sätt ovan angivits, förekommer beträffande egnahemslånen kunde vara till fyllest och hushållningssällskapen således för betäckande av för dem genom lånerörelsen uppkommande kostnader av täckdikningsfondens medel erhålla viss procent av sällskapens kapitalskuld av dessa medel. Huru stor denna procent bör vara, synes svårt att avgöra. Men då de hushållningssällskapen i sådant avseende tillkommande bidrag av egnahemslåne-medel bestämts till en halv procent samt detta bidrag är avsett att täcka såväl förvalt-

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 153 häft. (Nr 181.)

ningskostnader som möjliga kapitalförluster, synas bidragen från täckdikningslånefonden, vilka äro avsedda att täcka allenast förvaltningskostnader, ej skäligen kunna bestämmas till mer än en halv procent av kapitalskulden.

Därest frågan om förvaltningsbidragen ordnas på nu föreslaget sätt, lär något särskilt anslag icke behöva härför äskas av riksdagen, utan allenast riksdagens medgivande böra utverkas, att sådana bidrag få av fondens medel anvisas.

Skulle det däremot icke anses lämpligt, att fondens medel disponeras för berörda ändamål, lär anslag härför böra av riksdagen begäras såväl på tilläggsstat för år 1921 som på extra stat för år 1922. Mot vad lantbruksstyrelsen hemställt i fråga om anslaget storlek och grunden för dess beräkning och fördelning har statskontoret icke något att erinra.»

Ändring av
mom. 1 och 7
i kungörelsen
om täckdik-
ningslån.

I framställningen från hushållningssällskapens ombudsmöte yrkas att bestämmelserna i mom. 1 och 7 av kungörelsen angående villkoren för lån från täckdikningslånefonden måtte ändras. Härom anföres:

»Enligt 1 § i förenämnda kungörelse skall den skriftliga framställning, som hushållningssällskap för erhållande av statslån har att ingiva till lantbruksstyrelsen, innehålla förslag till belopp för varje dylikt särskilt lån.

Avsikten med denna bestämmelse torde vara att lantbruksstyrelsen skall kunna utöva en saklig kontroll över verksamheten.

Hushållningssällskapens ombudsmöte tillåter sig emellertid erinra, att sällskapen vid handhavande av låneverksamheten för egnahemsrörelsen tillerkänts en mycket vidsträckt handlingsfrihet, och vågar påstå att sällskapen på nu ifrågavarande område besitta full kompetens att på sakkunnigt sätt handhava ledningen.

Den nu bestämda anordningen medför också olägenheter särskilt i det avseendet, att planer måste vara utförda året innan lån beviljas, varjämte ett onödigt mångskriveri blir följden.

Ombudsmötet vågar därför hemställa, att beviljandet av lånen ordnas på motsvarande sätt som för egnahemslånerörelsen, och att sålunda varje hushållningssällskap årligen tilldelas ett visst approximativt beräknat belopp, som sällskapet i sin tur äger fördela.

Enligt de i förenämnda kungörelse punkt 7) meddelade bestämmelser, må dock täckdikningslån icke under något år beviljas låntagare till högre belopp än 5,000 kronor. En låntagare må ej heller på grund av särskilda täckdikningslån samtidigt häfta i skuld till högre belopp än 10,000 kronor, Kungl. Maj:ts öbetaget att i särskilda fall medgiva ökning av sistnämnda belopp till högst 15,000 kronor. Dessa begränsningar i fråga om storleken av lånebeloppen, som tillkommit i sammanhang med den vid årets riksdag beslutade omläggningen av låneverksamheten, hava tydligen sin grund i önskvärdheten att bereda ett större antal jordbrukare möjlighet att erhålla dylika lån. Ombuden inse till fullo vikten av att detta önskemål bliver beaktat men hålla å andra sidan före, att hinder icke bör läggas i vägen för att de större jordbruken, vilka ur produktionens synpunkt spela en väsentlig roll, erhålla tillräckliga lån, i den mån tillgängliga medel förslå sedan de smärre lånebehoven blivit tillgodosedda.

Därest till hushållningssällskapens förfogande komma att ställas klumpsummor till fördelning mellan lånesökande, bör sålunda, sedan de lånesökande, vilka enligt nu gällande bestämmelser skulle vara berättigade till lån och vilkas ansökningar

finnas vara förtjänta att bifallas, blivit tilldelade lån, möjligen återstående belopp kunna disponeras även till jordbrukare, som på grund av lånebeloppens storlek eljest icke skulle ifrågakomma.

Om emellertid nu fastslagna ordning för beviljande av lån skulle bibehållas, synes en höjning av maximibeloppet för skuld, vari en låntagare samtidigt må häfta, skäligen böra ske till 20,000 kronor. Härigenom skulle möjlighet beredas för en jordbrukare med en medelstor egendom att planlägga täckdikning av sin åkerareal åtminstone för några år framåt. Vinner denna hemställan avseende, synes Eders Kungl. Maj:t böra äga att i särskilda fall höja detta maximibelopp till 30,000 kronor. En sådan rätt läser icke komma att begagnas i annat fall än då medel finnas tillgängliga sedan smärre lånebehov blivit tillgodosedda.»

Lantbruksstyrelsen har förklarat sig ej finna skäl för närvarande föreligga till vidtagande av sålunda ifrågasatt ändring av kungörelsen. Ändring av nuvarande bestämmelser borde ej ske, förrän erfarenheten visade ändring vara av behovet påkallad. Statskontoret har instämt i detta yttrande.

Då Eders Kungl. Maj:t föregående år förelade riksdagen förslag till ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden, befunnos vissa av statens odlingskommitté framlagda förslag, avseende den med statsmedel understödda täckdikningsverksamhetens organisation ävensom angående statsbidrag till hushållningssällskapen för förmedlingen av lånen samt handhavandet av ledningen och övertvakandet av verksamheten, icke i det utredda skick, att de borde föreläggas riksdagen. Dessa frågor hava nu varit föremål för ny behandling av sagda kommitté gemensamt med sakkunniga för utredning angående hushållningssällskapens omorganisation. *Departements-
chefen.*

Under de sista åren har den med statsmedel understödda täckdikningsverksamheten i större delen av landet nått ett betydande uppsving. Detta har orsakats ej blott genom de förmånliga villkoren för lån från dräneringsfonden utan kanske i än högre grad av själva den lokala organisationen av täckdikningsverksamheten. De lokala ledande krafterna hava nämligen inriktat ett målmedvetet arbete på åstadkommande av personlig kontakt med de enskilda jordbrukarna för att genom upplysningar och råd väcka deras intresse för hithörande frågor. Detta arbete har möjliggjorts genom de anslag, som riksdagen anvisat till odlingsorganisationen. När nu denna organisation upphör, är det enligt mitt förmenande nödvändigt — därest ej den sålunda igångsatta täckdikningsverksamheten skall avstanna och därmed ett av de förnämsta medlen för åstadkommande av en rikligare och säkrare näringsproduktion äventyras — att närmare organisera den av hushållningssällskapen över-

tagna ledningen av täckdikningsverksamheten samt att bereda hushållningssällskapen statsbidrag för ändamålet.

Till belysande av betydelsen härav vill jag meddela, att medan av lantbruksstyrelsen under åren 1915—1917 beviljades lån från täckdikningslånefonden till belopp av respektive 90,738, 94,603 och 79,860 kronor, odlingskommittén under åren 1919 och 1920 utlämnat lån från dräneringsfonden till belopp av respektive 3,914,282 och 7,841,119 kronor. Denna stora skillnad kan icke enbart tillskrivas förbättrade lånevillkor utan torde tvärtom till största delen bero på den upplysande och organiserande verksamhet, som bedrivits av odlingsorganisationens lokala organ.

Enligt de förra året antagna villkoren för täckdikningslånen hava hushållningssällskapen, d. v. s. deras förvaltningsutskott att omhändervärd ej blott själva lånerörelsen utan även att leda och övervaka täckdikningsverksamheten. I senare avseendet erfordras emellertid mera arbete och arbete av annan art än man rimligen kan begära av förvaltningsutskotten, vartill kommer olägenheten av, att lång tid ofta förflyter mellan utskottens sammanträden. Statens odlingskommitté, ovan nämnda sakkunniga och lantbruksstyrelsen äro också eniga i uppfattningen om att det direkta ledandet och övervakandet av den statsunderstödda verksamheten bör handhavas av särskilda nämnder, utsedda av förvaltningsutskotten, samt att dessa nämnder böra hava till sitt förfogande en sakkunnig lokal ledare av täckdikningsverksamheten inom hushållningssällskapets område. Jag delar denna uppfattning och anser, att bestämmelser i dessa avseenden böra intagas bland villkoren för lån från täckdikningslånefonden.

Beträffande nämndernas storlek biträder jag det härutinnan enhälliga förslaget. Vad åter angår deras sammansättning kan jag icke dela lantbruksstyrelsens med hänsyn till spörsmålet om nödig sakkunskap uttalade uppfattning att en ledamot i nämnden borde, med speciell uppgift att följa, leda och kontrollera täckdikningsverksamhetens utveckling, utses av lantbruksstyrelsen. I denna del liksom i fråga om kompetensvillkor för att kunna antagas till lokal ledare av täckdikningsverksamheten ansluter jag mig i princip till statens odlingskommittés och de sakkunnigas förslag, som torde innebära nödig garanti för vinnande av erforderlig sakkunskap, dock förutsätter jag härvid, att den, som fyller kompetenskraven såsom ledare för täckdikningsverksamheten, därmed också anses kompetent att inväljas i nämnden.

Vad statens odlingskommitté och de sakkunniga föreslagit ifråga om ersättning till nämndsledamöter och lokala ledare, dessa senares föredragnings skyldighet inför nämnderna samt anställande av extra för-

rättningsmän och övrig erforderlig personal bör vara till god ledning för hushållningssällskapen vid verksamhetens organiserande men synes icke tarvå några statens åtgärder i författningsväg.

Vad härefter angår det statsbidrag, som bör tillerkännas hushållningssällskapen såsom ersättning för deras kostnader med avseende å den statsunderstödda täckdikningen, eller de s. k. förvaltningsbidragen, hava statens odlingskommitté och de sakkunniga föreslagit, att dessa skulle utgå med dels ett till 20 kronor fixerat bidrag för varje med statsbidrag understött företag dels ock därutöver med ett till 3.5 procent beräknat bidrag å de under året beviljade täckdikningslånen.

Vid beräkning av de kostnader, som skulle täckas med de ifrågasatta förvaltningsbidragen hava odlingskommittén och de sakkunniga utgått från att sådan ändring av mom. 9 i kungörelsen den 22 juni 1920 (nr 332) angående villkoren för lån från täckdikningsfonden företages, att möjlighet beredes hushållningssällskapen att helt eller delvis befria den enskilde företagaren, särskilt brukaren av mindre jordbruk, från kostnaderna för företagens planläggning. Vad lantbruksstyrelsen och statskontoret anfört mot vidtagande av sådan ändring synes mig icke i någon mån vederlägga det goda skäl odlingskommittén och de sakkunniga anfört till stöd för ändringen ifråga, helst ändringen, såsom jag härefter skall visa, icke kommer att medföra alltför stor höjning av statens bidragsskyldighet.

Jämväl i fråga om grunderna för förvaltningsbidragens bestämmande hava lantbruksstyrelsen och statskontoret förklarat sig hysa annan uppfattning än odlingskommittén och de sakkunniga. Vad beträffar de utav lantbruksstyrelsen gjorda beräkningarna beror styrelsens skiljaktighet härvidlag allenast på uppfattningen, att någon ändring av ovanberörda mom. 9 icke bör ske. Vad åter angår de av statskontoret härutinnan anförda synpunkter, så grunda de sig å jämförelse med egnahemslånefonden. Statskontoret har sålunda föreslagit, att förvaltningsbidragen måtte, i likhet med för egnahemslåneförmedlingen gällande bestämmelser, utgå med $\frac{1}{2}$ procent av den ej till betalning förfallna kapitalskuld, vari hushållningssällskapen på grund av från fonden utbekomna statslån vid föregående års slut häftar till staten. En dylik beräkningsgrund för förvaltningsbidrag synes mig visserligen hava fullt fog för sig, då det gäller att ersätta kostnader för själva låneförmedlingen och arbetet sålunda ökas med kapitalskulden, men passar uppenbarligen icke, då avsikten är att ersätta kostnader för själva verksamhetens understödjande. Den utav odlingsorganisationen åvägabrakta täckdikningsverksamheten har lokalt omhänderhafts av det för ett vart

hushållningssällskaps område utsedda odlingsrådet, och statsbidrag till täckande av de med verksamheten förbundna kostnader har hittills utanordnats. Då nu den lokala täckdikningsverksamheten kommer att övertagas av hushållningssällskapen, tarvas givetvis, att sällskapen härför beredas ersättning, som beräknas efter och står i förhållande till sällskapens årliga utgifter för ändamålet. Dessa utgifter falla huvudsakligen på det år, då lånet beviljas och förarbetena för dikesplanerna utföras. Under amorteringstiden äro sällskapens kostnader för lånen däremot helt obetydliga.

I detta sammanhang vill jag särskilt framhålla, att ett förvaltningsbidrag, som i likhet med bestämmelserna för egnahemslånefonden utgår med $\frac{1}{2}$ procent å återstående kapitalskuld vid de olika årens slut, för ett täckdikningslån, som har två amorteringsfria år och därefter sju års amorteringstid, skulle uppgå till sammanlagt 3 procent å det ursprungliga lånebeloppet.

På de grunder jag nu anfört tvekar jag icke att föreslå en beräkning av statsbidraget i huvudsaklig överensstämmelse med vad odlingskommittén och de sakkunniga föreslagit.

I ett avseende torde dock en modifikation vara berättigad. Såsom jag nyss nämnde, inräknas bland de kostnader, som förvaltningsbidraget avser, jämväl sällskapens utgifter för planläggning av företag. Utgifter av detta slag torde förekomma för så gott som alla hushållningssällskap men, såsom framgår av kommitténs och de sakkunnigas framställning, icke i fråga om alla företag inom varje sällskaps område. Kommittén och de sakkunniga hava nu antagit, att sällskapen i fråga om halva antalet företag komma att bekosta planläggning. Detta antagande anser jag kunna modifieras. Det torde vara fullt tillräckligt att stanna vid en tredjedel, varvid sammanlagda beloppet av statsbidrag i detta avseende skulle belöpa sig till i runt tal 20,000 kronor. Härav följer, att det procentuellt beräknade statsbidraget kan sänkas från 3.5 till 3 procent å de under året beviljade lånens sammanlagda belopp.

Jag förordar sålunda förvaltningsbidrag till hushållningssällskapen med

1) 3 procent å under året beviljat lånebelopp, högst 2 miljoner kronor	högst 60,000 kronor
2) 20 kronor för varje till ett antal av högst 1,600 beräknade företag	» 32,000 »

Summa högst 92,000 kronor.

För ett normalföretag av 2.5 hektar, varemot svarar ett lånebelopp av 1,250 kronor, kommer således hushållningssällskapet att erhålla 3

procent av 1,250 kronor = 37 kronor 50 öre + 20 kronor = tillhoppa 57 kronor 50 öre. För detta bidrag har sällskapet att bestrida utgifter — utöver de för själva lånerörelsen — till ersättning åt nämndsledamöter och den lokale ledaren, vilken senare måste besöka varje dikesföretag dels för uppgörande av plan och kostnadsförslag och dels för företagets avsyning, bidrag till täckdikningsförmännens årsavlöning och resor, ersättning till ritbiträden, protokollsföring och andra skrivgöromål samt expenser m. m. Härav torde tydligen framgå, att förvaltningsbidraget icke är för högt tilltaget.

Beträffande medelsbehovet för ifrågavarande låneverksamhet under 1922 får jag erinra, att riksdagen nästlidet år medgav, att från och med 1921 tillsvidare lån ur täckdikningslånefonden finge beviljas intill ett belopp av 2 miljoner kronor årligen samt att riksdagen därjämte beslöt dels att såsom kapitalökning för fonden skulle efter ingången av 1921 av de till kapitalökning för dräneringsfonden anvisade medel överföras såsom reservationsanslag ett belopp av 2 miljoner kronor dels ock att från och med 1921 å lån från dräneringsfonden inflytande kapitalavbetalningar skulle tillföras täckdikningslånefonden.

Av från statskontoret inhämtade uppgifter framgår, att å täckdikningslånefonden skulle finnas disponibla under år 1922 — oberäknat överskott å det för 1921 avsedda utlåningsbeloppet — följande belopp:

Kapitalbehållning vid 1921 års början	352,000 kronor
Inflytande amorteringar 1921	45,000 »
» » 1922	40,000 »
» » å dräneringsfonden 1921	18,000 »
» » » » 1922	720,000 »

Summa 1,175,000 kronor.

Å dräneringsfonden finnes en ännu odisponerad kapitalbehållning, som kan beräknas till 120,000 kronor. Denna torde bära överföras till täckdikningslånefonden, varefter sålunda det för 1922 disponibla beloppet uppgår till 1,295,000 kronor.

Härför bör emellertid avräknas det av mig nu föreslagna årliga förvaltningsbidraget, 92,000 kronor, vilket, såsom statskontoret anført, bör utgå direkt av fonden. För tillgodoseende av lånebehovet 1922 skulle således finnas tillgängligt allenast 1,203,000 kronor.

Vid utgången av ansökningstiden för lån från täckdikningslånefonden för innevarande år hava emellertid till lantbruksstyrelsen inkommit ansökningar å tillhoppa allenast 124,000 kronor. Å det för utlåning inne-

varande år tillgängliga beloppet av 2 miljoner kronor kommer alltså att uppstå en behållning, som mer än väl täcker skillnaden mellan nyssnämnda belopp av 1,203,000 kronor och det medgivna utlåningsbeloppet, 2 miljoner kronor.

Då de ändrade lånevillkoren ej kunna komma att gälla lån, som beviljas tidigare än 1922, bör ej heller förvaltningsbidrag utgå förrän från och med samma år.

Vad slutligen angår den av hushållningssällskapens ombudsmöte gjorda framställningen om ändring av punkterna 1) och 7) i kungörelsen angående villkoren om lån från fonden finner jag, i likhet med hörda myndigheter, detta yrkande ej böra föranleda någon åtgärd.

I anslutning till vad jag nu anfört får jag framlägga följande förslag till ändrad lydelse av vissa moment av nu gällande kungörelse med villkor för lån från täckdikningslånefonden. Bestämmelserna i mom. 16—20 hava endast erhållit ändrade momentnummer.

9) Vid beräkning av kostnad, varom i mom. 8) sägs, upptages kostnaden såväl för täckdikningsplanens uppgörande, därest densamma ej bestrides av hushållningssällskapet, som ock för själva dikningsarbetet — — — därtill.

13) Hushållningssällskap — — — vinnes.

14) För handläggning av ärenden, som avse det direkta ledandet och övervakandet av täckdikningsverksamheten inom sällskapets område, skall finnas en av sällskapet eller dess förvaltningsutskott utsedd nämnd om 3 till 5 personer, därav minst en skall vara inom området bosatt lantbruksingenjör eller hava sådan sakkunskap å området, som i mom. 15) stadgas för att kunna utses till ledare av täckdikningsverksamheten.

15) Nämnd, varom i mom. 14) sägs, skall hava till sitt förfogande såsom ledare av täckdikningsverksamheten inom sällskapets område en av förvaltningsutskottet utsedd, inom området bosatt lantbruksingenjör, länssagronom, jordbrukskonsulent eller annan person, som utskottet prövar för uppdraget kompetent. Härför kräves att hava efter avlagd agronomexamen antingen under minst tre månader med gott vitsord tjänstgjort som biträde åt lantbruksingenjör eller med sådant vitsord genomgått särskild av staten anordnad kulturteknisk kurs eller ock att hava på annat sätt förvärvat sig sådan insikt i här ifrågakvarande avseende, som lantbruksstyrelsen vid på sällskapets eller utskottets begäran företagen prövning av företedda betyg och intyg finner sig kunna för ändamålet godkänna.

16) Sökande, åt vilken täckdikningslån icke kunnat under året beviljas av brist på medel, skall nästföljande år äga företrädesrätt till erhållande av lån.

17) Det åligger hushållningssällskap, som innehar lån, att inom tider, som lantbruksstyrelsen bestämmer, enligt av styrelsen fastställt formulär till styrelsen avgiva redogörelse över lånerörelsen och medelst densamma understödda täckdikningsarbeten.

18) Statskontoret äger att till vederbörande hushållningssällskap utbetala beviljat statslån mot hushållningssällskapets förskrivning därå.

19) Statskontoret har att, därest stadgad kapital- eller räntebetalning å statslån icke fullgöres i rätt tid, därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som då vill bestämma, huruvida oguldet statslånebelopp jämte ränta skall återbetalas före den fastställda amorteringstidens slut.

20) Kungl. Maj:t äger meddela de närmare bestämmelser, som kunna erfordras för vinnande av det med ifrågavarande lån avsedda ändamålet.

På grund av vad jag i ärendet anført hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig föreslagna ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden att tillämpas från och med år 1922;

dels medgiva, att till hushållningssällskapen årligen må från och med 1922 utgå förvaltningsbidrag enligt av mig tillstyrkta grunder, dock för varje år med högst 92,000 kronor;

dels ock besluta att såsom kapitalökning för täckdikningslånefonden skall efter ingången av 1922 överföras då odisponerad behållning å dräneringslånefonden.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

M. De Geer.